

Wymagania edukacyjne, klasa 3A, rok szkolny 2026/2027

Cel kształcenia	Ocena					Sposób sprawdzenia osiągnięć edukacyjnych
	dopuszczająca (wymagania konieczne)	dostateczna (wymagania podstawowe)	dobra (wymagania rozszerzone)	bardzo dobra (wymagania dopełniające)	celująca (wymagania wykraczające)	
	uczeń/uczennica	spełnia wymagania konieczne, a także:	spełnia wymagania podstawowe, a także:	spełnia wymagania rozszerzone, a także:	spełnia wymagania dopełniające, a także:	
Poznanie zjawisk z zakresu literatury i kultury.	-nazywa epoki literackie: Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, -rozpoznaje w utworze jego charakter fantastyczny, symboliczny, realistyczny, -rozpoznaje gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, -rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego, -rozpoznaje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego,	-charakteryzuje podstawowe założenia omawianych epok, -rozpoznaje w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu, -wymienia podstawowe cechy poszczególnych gatunków literackich, -określa funkcje środków językowych w tekście, -interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego, -definiuje funkcje: ironii i autoironii, komizmu, tragizmu, humoru, patosu, groteski, -rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów, -definiuje ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi, -rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego,	-definiuje światopogląd epok Młodej Polski, dwudziestolecia międzywojennego, literatury wojny i okupacji, potrafi go odnaleźć w utworach literackich, -rozpoznaje w utworach literackich konwencje: fantastyczną, symboliczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową, baśniową, oniryczną, nadrealistyczną, -rozpoznaje odmiany synkretyzmu	-rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych omawianych epok, -rozpoznaje w utworach literackich konwencje: fantastyczną, symboliczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową, baśniową, oniryczną, nadrealistyczną i określa ich cechy w utworach, -wyjaśnia funkcję synkretyzmu w utworach, -wykorzystuje pojęcia parafrazy, parodii,	-charakteryzuje ciągłość epok: Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, zestawia je z epokami poprzedzającymi np. romantyzmem -samodzielnie interpretuje nowe teksty poprzez konteksty, -definiuje przenikanie się konwencji w utworach literackich i ich funkcje, -interpretuje teksty różnego typu,	wypowiedź monologowa w interakcji z nauczycielem, sprawdziany, kartkówki ze znajomości lektur, obserwacja procesu, projekt edukacyjny, referaty, recytacja

	-rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos, groteskę oraz interpretuje ich wartościujący charakter, -opowiada treść utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe, -nazywa elementy dzieła literackiego: fabuła, bohater, akcja, wątki, motywy, narracja, sytuacja liryczna, -rozpoznaje podstawowe motywy i toposy, -przedstawia propozycję interpretacji utworu, -rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe,	-wyjaśnia sens motywów i toposów w tekstach, -odwołuje się do innych tekstów w czasie analizy tekstu, -porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, -dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, -nazywa cechy wspólne i różne tekstów, -przedstawia propozycję interpretacji utworu, -wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie propozycji interpretacyjnej, -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, -określa rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości uniwersalnych oraz narodowych wartości w tekstach, -odczytuje sens tekstu i sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację, -wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz, -odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte,	(rodzajowego, gatunkowego), -definiuje pojęcia parafrazy, parodii i trawestacji, wskazuje ich wzorce tekstowe, -porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego, -rozpoznaje pojęcie aluzji literackiej, -definiuje związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich, -analizuje strukturę eseju, -wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji tekstów kultury, -odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach, -definiuje pojęcie syntezy sztuk.	trawestacji w interpretacji utworu literackiego, -rozpoznaje aluzję literacką w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów, -odczytuje sensy zawarte w eseju oraz charakterystyczne cechy jego stylu, -porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty, -rozpoznaje cechy syntezy sztuk.	rozpoznając ich ukryte sensy oraz intencje autorów, -zestawia poznane teksty, wykorzystując różne płaszczyzny podobieństw i różnic, -wartościuje teksty kultury, -omawia swoje własne doświadczenia związane z odbiorem tekstów kultury.	
--	---	--	--	--	--	--

	-odczytuje główną myśl tekstu, -rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych, -rozpoznaje główne prądy filozoficzne epoki.	-rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe, -charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki, -odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej.				
Osiągnięcie sprawności językowej.	-postuguje się językiem zgodnie z zasadami gramatycznymi, -rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi, -rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu, -rozróżnia pojęcia stylu i stylizacji, -rozpoznaje funkcje języka, -rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna itp.), -rozpoznaje słownictwo o	-wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi, -rozpoznaje funkcje różnego rodzaju zdań w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze, -nazywa funkcje różnych konstrukcji składniowych w tekście, -określa rolę przekształceń szyku wyrazów w zdaniu w budowaniu znaczenia wypowiedzi, -definiuje funkcje językowe, -określa znaczenie stylu i stylizacji w tekście, -określa funkcje stylizacji w tekście, -świadomie stosuje słownictwo wartościujące, oficjalne i potoczne, -rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi	-wymienia środki językowe charakterystyczne dla danych funkcji języka, -rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny (dzieła literackiego, autora) oraz styl typowy (gatunku literackiego, prądu literackiego, epoki) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego, -określa intencję wypowiedzi, -rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym oraz metodę pytań podchwytliwych i sugerujących.	-stosuje bogate słownictwo, różnorodną składnię, -określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich, -określa rolę języka w budowaniu obrazu świata.	-stosuje bogate słownictwo, różnorodną składnię, zabiegi językowe dostosowane do sytuacji i rodzaju tekstu, -określa właściwości języka jako nośnika i przekaznika treści kulturowych.	wypowiedź ustna lub pisemna, obserwacja procesu, projekt edukacyjny, sprawdziany, referaty

	charakterze wartościującym, -odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego, -formułuje jednoznaczne komunikaty, -stosuje zasady etyki wypowiedzi.	(homonimie, anakoluty, paradoksy), -odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego, -określa funkcje innowacji językowej w tekście, -wartościuje wypowiedzi językowe, -rozpoznaje w tekstach manipulację, dezinformację, -stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych -odpowiednie do sytuacji, -stosuje zasady ortografii i interpunkcji.				
Nabycie umiejętności tworzenia wypowiedzi.	-formułuje tezy i je uzasadnia w wypowiedzi ustnej i pisemnej, -stosuje środki retoryczne w wypowiedzi, - odróżnia dyskusję od sporu i kłótni, -zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, -reaguje na przejawy agresji językowej, -wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej	-formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych, -wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę, -rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty ad personam),	-odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień, -rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.	-stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (indukcyjne, dedukcyjne), - pisze interpretację porównawczą.	-świadomie wprowadza własny styl w formy wypowiedzi, -podejmuje próby napisania eseju, reportażu, felietonu.	wypowiedź ustna lub pisemna, obserwacja procesu, projekt edukacyjny, sprawdziany, referaty

	nad tekstem własnym.	-w sposób logiczny i konsekwentny buduje argumentację, -rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym, -buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki, -tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, definicja, -wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych, -w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, -formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, -dokonuje korekty tekstu własnego.				
Sprawność w samokształceniu.	-przygotowuje formy zaprezentowania własnego stanowiska, -wykorzystuje różne źródła informacji.	-porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie, -syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach, -korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej,	-sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową.	-włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu, -różnicuje teksty kultury.	-prezentuje na forum swoje doświadczenia w kontakcie z kulturą i sztuką, - jest twórcą.	wypowiedź ustna lub pisemna, obserwacja procesu, projekt edukacyjny, referaty, recytacja,

		-dokonuje krytycznej selekcji źródeł, -wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi, -gromadzi i przetwarza informacje, wykorzystując w sposób krytyczny ich źródła, -realizuje formę projektu.				głosowa interpretacja tekstu
--	--	---	--	--	--	------------------------------

Uczeń zna obowiązkowe teksty literackie:

Stanisław Wyspiański „Wesele”

Stefan Żeromski „Przedwiośnie”

Hanna Krall „Zdążyć przed Panem Bogiem”

Władysław Stanisław Reymont „Chłopi” - fragmenty

Witold Gombrowicz „Ferdynand” - fragmenty

Tadeusz Borowski „Proszę państwa do gazu”

Gustaw Herling-Grudziński „Inny świat” – fragmenty

Gabriela Zapolska „Moralność pani Dulskiej”

wybrane wiersze: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Mirona Białoszewskiego, Józefa Czechowicza, Zbigniewa Herberta, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Haliny Poświatowskiej, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Tadeusza Różewicza, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima.

Zasady ubiegania się o ocenę wyższą niż przewidywana – zgodnie z zasadami określonymi w Statucie szkoły. By jednak skorzystać z możliwości uzyskania oceny wyższej niż przewidywana, uczeń musi spełniać następujące warunki:

- w toku lekcji być do niej przygotowanym (posiadać i uzupełniać zeszyt przedmiotowy, prowadząc własne notatki; posiadać materiały potrzebne do pracy na lekcji – podręcznik, teksty lektur),
- odrabiać zadania domowe,
- czytać lektury.

Ponadto uczeń jest zobowiązany zaliczyć wszystkie sprawdziany, kartkówki, wypracowania. Brak zaliczenia tych form uwzględniony będzie w ocenie końcowej.